

**Перспективи удосконалення фізичного виховання дітей дошкільного віку
засобами спортивних ігор**

Пасічник В.М., Пасічник В.Р.

Львівський державний університет фізичної культури ім. І. Боберського

Анотація. Важливим напрямом фізичного виховання дітей дошкільного віку є використання різноманітних форм і засобів для їх гармонійного розвитку, серед яких важливе місце відводиться ігровій діяльності. Одним із основних засобів всебічного розвитку дитини, формування позитивного відношення до навколишнього світу, оптимального емоційного стану є використання засобів спортивних ігор, як одного із корисних та захоплюючих видів рухової діяльності. Мета: теоретично обґрунтувати перспективи удосконалення фізичного виховання дітей дошкільного віку засобами спортивних ігор. Методи: теоретичний аналіз та узагальнення даних наукової та методичної літератури, синтез, порівняння, аналогії, індукції та дедукції. Результати. Встановлено, що спортивні ігри у фізичному вихованні дошкільників підбираються з урахуванням віку, стану здоров'я, індивідуальної схильності і інтересів дитини. У них використовуються лише деякі елементи техніки спортивних ігор, доступні та корисні дітям дошкільного віку. На основі цих розучених дітьми елементів можуть бути організовані ігри, які проводяться за спрощеними правилами. З'ясовано, що обов'язковим компонентом в освітніх програмах для ЗДО у дошкільному віці є освоєння базових елементів спортивних ігор, таких як баскетбол, футбол, хокей, бадмінтон, боулінг, настільний теніс та городки. Для розв'язання проблеми популяризації спортивних ігор і пошуку видів спорту, які можна використовувати у фізичному вихованні дітей дошкільного віку є впровадження альтернативних ігрових видів спорту у програми фізичного виховання ЗДО, таких як водне поло, гандбол, волейбол (малюкбол), флорбол, корфбол, рінго, тег-регбі, петанк, бейсбол, рінгбол, теніс, дартс, фрісбі, серсо, міні-гольф, доджбол. Висновки. На підставі ґрунтовного аналізу наукової та методичної літератури було виявлено, що використання спортивних ігор у фізичному вихованні дітей дошкільного віку дозволяє задовільнити їх інтереси і потреби в руховій активності, навчити володіти своїм тілом, стабілізувати почуття і емоції, розвинути не тільки фізичні, але і психічні, інтелектуальні та морально-вольові якості. Для підвищення цікавості дітей до занять з фізичної культури доцільно впроваджувати інноваційні засоби фізичного виховання. Нами було запропоновано нетрадиційні спортивні ігри, які не вимагають складного інвентаря чи обладнання, відносно прості для засвоєння, водночас є досить цікавими і доступними для дітей дошкільного віку.

Ключові слова: спортивні ігри; фізичне виховання; дошкільний вік.

Вступ. Національно-культурне відродження України актуалізувало багато проблем життєдіяльності суспільства. Тому формування, збереження, зміцнення та відновлення здоров'я молодого покоління, забезпечення його життєдіяльності – одне з основних завдань держави. Передусім, воно актуалізується у дошкільному віці, коли відбувається створення базових компонентів формування особистості

дитини, базовий розвиток його особистісних «механізмів» поведінки, формування нових рухових, психомоторних, інтелектуальних та морфофункціональних взаємозв'язків як вищої біологічної і соціальної єдності в діяльності людини як особистості (Wilczkowski, 2012; Пангелова, 2013).

Інтенсифікація сучасного життя, впровадження нових технологій зумовили постійне збільшення обсягу і темпу навчального навантаження у процесі дошкільного систематичного

навчання, що збільшує статичний компонент і негативно відбивається на фізичному стані дітей (Пангелова, 2013; Pasichnyk et al., 2018). Разом з тим провідні вчені, головним чинником зміцнення і збереження здоров'я вважають систематичну рухову активність, яка формується у процесі фізичного виховання (Wilczkowski, 2012; Пангелова, 2013; Богініч, & Бабачук, 2014).

Важливим напрямом фізичного виховання дітей дошкільного віку є використання різноманітних форм і засобів для їх гармонійного розвитку, серед яких важливе місце відводиться ігровій діяльності (Пасічник, 2020).

За ствердженням науковців використання в дошкільному віці ігор з елементами спорту, як засобу і форми організації фізичного виховання, забезпечує всебічний розвиток дитини, створює умови для гуманізації педагогічного процесу, перетворює дитину з об'єкта соціально-педагогічного впливу в суб'єкт активної творчої діяльності на основі розвитку внутрішніх мотивів до самовдосконалення (Богініч, & Бабачук, 2014, Пасічник et al., 2016).

Тому одним із основних засобів гармонійного розвитку дитини, формування позитивного відношення до навколишнього світу, оптимального емоційного стану є використання засобів спортивних ігор, як одного із корисних та захоплюючих видів рухової діяльності.

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано відповідно до теми НДР кафедри теорії і методики фізичної культури Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського на 2021-2024 рр. «Теоретико-методичні основи формування освітніх компетентностей, рухової активності та фізичної підготовленості різних груп населення в умовах нових соціальних викликів».

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати перспективи удосконалення

фізичного виховання дітей дошкільного віку засобами спортивних ігор.

Методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення даних наукової та методичної літератури, синтез, порівняння, аналогії, індукції та дедукції.

Результати дослідження та їх обговорення. Спортивні ігри – це найвищий ступінь розвитку рухливих ігор. Вони відрізняються від рухливих єдиними правилами, що визначають склад учасників, розміри і розмітку майданчика, тривалість гри, обладнання та інвентар, що дозволяє проводити змагання різного масштабу (Козіна et al., 2010). Загальновідомо, що спортивні ігри характеризуються емоціональністю, а позитивний емоційний тонус є важливою передумовою формування оптимального стану здоров'я, профілактичним методом попередження різноманітних захворювань (Пасічник & Пасічник, 2016).

Спортивні ігри у фізичному вихованні дошкільників підбираються з урахуванням віку, стану здоров'я, індивідуальної схильності і інтересів дитини (Пасічник et al., 2021). У них використовуються лише деякі елементи техніки спортивних ігор, доступні та корисні дітям дошкільного віку. На основі цих розучених дітьми елементів можуть бути організовані ігри, які проводяться за спрощеними правилами. Ігрова форма проведення занять з фізичної культури є оптимальним підґрунтям ефективної методики навчання дітей спортивним іграм, оскільки вони включають складні елементи техніки та ускладнені правила їх проведення. Загальновідомо, що в роботі з дітьми не слід допускати монотонності, від якої вони швидко втомлюються, адже рухи мають приносити дітям, радість та задоволення, тому важливо, щоб заняття включали цікаві для дітей рухові завдання, ігрові образи, сюрпризні моменти.

Зазвичай серед спортивних ігор виділяють ігрові дії з індивідуальними і колективними протиборствами, а також

ігри, в яких немає прямої (одночасної) взаємодії суперників, їх результати визначаються по індивідуально продемонстрованим показникам.

Всі спортивні ігри ми розподілили на дві групи: ті, що рекомендовані програмою для ЗДО та альтернативні (табл. 1).

Таблиця 1

Спортивні ігри у фізичному вихованні дітей дошкільного віку

Спортивні ігри		
Командні		Особистісні
Баскетбол	Рекомендовані програмою для ЗДО	Боулінг
Хокей з м'ячем та шайбою		Бадмінтон
Футбол		Настільний теніс
		Городки
Водне поло	Альтернативні	Теніс
Гандбол		Дартс
Волейбол (малюкбол)		Фрісбі
Флорбол		Серсо
Корфбол		Міні-гольф
Рінго		
Тег-регбі		
Петанк		
Бейсбол		
Рінгбол		
Доджбол		

Обов'язковим компонентом освітньої галузі «Фізичний розвиток» в освітніх програмах для ЗДО у старшому дошкільному віці є освоєння базових елементів спортивних ігор, таких як баскетбол, футбол, хокей, бадмінтон, боулінг, настільний теніс та городки.

Щодо оволодіння дітьми дошкільного віку грою у городки, то у програмах передбачено засвоєння ними кидання бити від плеча й збоку, зберігаючи правильне вихідне положення (півоберта до кону з опорою на праву ногу, що стоїть позаду); знання чотирьох-п'яти фігур; вміння вибивати городки з кону (відстань 6 м) та півкону (3 м).

У результаті навчання дітей гри у бадмінтон вони повинні вміти правильно тримати ракетку, бити по волану, перекидаючи його на бік партнера (без сітки, через сітку чи мотузок); вільно

рухатися майданчиком, намагаючись не пропустити волан, грати за спрощеними правилами.

Щодо навчання елементів баскетболу передбачено виконання дитиною ведення м'яча правою та лівою руками з відскоком від землі (підлоги), рухаючись у різних напрямках; закидання м'яча у кошик обома руками від грудей, знизу, зверху, від плеча; передавання м'яча іншій дитині обома руками від грудей у русі; ловіння м'яча, що летить на різній висоті (на рівні грудей, над головою, збоку, знизу, біля підлоги тощо), з різних сторін; грати за спрощеними правилами (Пасічник & Гарбар, 2021).

Оволодіваючи основами гри в настільний теніс, дитина повинна вміти правильно тримати ракетку, виконувати підготовчі вправи з ракеткою та м'ячем (підкидати і відбивати м'яч ракеткою вгору, підкидати м'яч і ударити ним об підлогу, стінку); перекидати м'яч через сітку після відскоку від столу, грати в теніс за спрощеними правилами.

У футболі дитина повинна вміти виконувати удари по м'ячу з місця та розбігу; вести м'яч правою та лівою ногою; зупиняти м'яч, який котиться, підошвою чи внутрішньою стороною стопи, відбивати його в зворотному напрямі; ударити м'ячем об стінку кілька разів підряд; передавати м'яч ногою одне одному в парах (відстань 3-5 м); влучати м'ячем у предмети (булава), забивати м'яч у ворота, грати за спрощеними правилами.

У хокеї передбачено уміння дитиною прокочувати шайбу (маленький м'яч) ключкою одне одному в парах; прокочувати шайбу (м'яч) ключкою у заданому напрямі; забивати її у ворота; грати за спрощеними правилами.

У навчанні гри в боулінг діти повинні вміти кидати кулю знизу для вибивання кеглів з лінії.

На сучасному етапі виникає потреба у пошуку рішень для розв'язання проблеми популяризації спортивних ігор і пошуку видів спорту, які можна використовувати у фізичному вихованні

дітей дошкільного віку. Одним із таких заходів є впровадження альтернативних ігрових видів спорту у програми фізичного виховання ЗДО, спортивних гуртків, а також рекреаційних видів спорту для дітей. Доступність альтернативних спортивних ігор (спрощених їх варіантів, в залежності від віку та умов застосування), які не потребують надто дорогого інвентарю чи обладнання, а також спеціальних приміщень дає змогу використовувати їх в спортивних залах будь-якого розміру, на спортивних майданчиках, на пляжах, галявинах, що вирішує проблему доступності спортивних ігор та їх популяризації.

Серед альтернативних спортивних ігор ми пропонуємо використовувати такі командні та особистісні види у практиці фізичного виховання в умовах ЗДО: водне поло, гандбол, волейбол (малюкбол), флорбол, корфбол, рінго, тег-регбі, петанк, бейсбол, рінгбол, теніс, шахи, шашки, дартс, фрісбі, серсо, міні-гольф, додзбол.

Для підвищення оздоровчої ефективності фізичного виховання у ЗДО фахівці все частіше звертаються до організації занять у басейні, під час яких у дітей формуються вміння та навички триматися на воді, орієнтуватися у водному середовищі. З різних видів фізичних вправ найбільше ефективним є водні види спорту, зокрема освоєння водного середовища з використанням елементів водного поло. Водне поло – гра з великим об'ємом рухових дій: плавання з м'ячем та без м'яча, пересування під водою, передача м'яча один одному і кидки його по воротах. Ігрова діяльність здійснюється у водному середовищі, вимагаючи хорошого володіння спортивними способами плавання та спеціальними прийомами ігрового плавання. Застосування елементів водного поло у фізичному вихованні націлено на покращення фізичної підготовленості дітей, збільшення обсягу грудної клітки, підвищення тонуусу м'язів черевного пресу, а також покращення діяльності серцево-судинної, дихальної

та нервової систем, морально-вольових якостей та інтелектуальних здібностей (Чернышева & Дудакова, 2018).

Міні-гандбол – командна гра, яка полягає в тому, щоб заволодіти м'ячем і закинути його у ворота суперника, що захищаються воротарем. Кількість дітей дошкільного віку в одній команді може коливатися від 5 до 9, залежно від розмірів майданчика та підготовленості дітей, причому дівчатка та хлопчики можуть грати разом. В гандбол можна грати на будь-якому майданчику (у залі, на вулиці), з будь-яким покриттям, необхідно лише розмітити її та поставити ворота, для дошкільнят вони повинні бути меншими за стандартні розміри (180x270 см). У гандбол грають гумовим м'ячем із одноколірною шкіряною або синтетичною покриттям, використовуються м'ячі невеликих розмірів (до 40 см) і полегшені, масою 250–300 г (Пасічник & Мельник, 2018).

У міні-гандболі передбачено уміння дитиною передавати м'яча один одному, стоячи на місці і в русі, бігати з м'ячем, орієнтуючись в ігровій ситуації, віднімати м'яч у супротивника, перехоплювати м'яч, що летить; закидати м'яч в порожні ворота супротивника. Грати на рахунок за спрощеними правилами.

Волейбол (малюк-бол). «Малюкбол» являє собою підготовку до гри у волейбол. Тому і правила гри у них в деякій мірі схожі. На відміну від волейболу, де м'яч відбивають, у цій грі потрібно ловити його руками. Для дитячого волейболу підійде площадка 10x10 м, волейбольна сітка або шнур натягається на рівні витягнутих рук дитини. М'яч перекидається через сітку відразу або через пас, він не повинен торкатися сітки під час подачі, але це припустимо в процесі гри. Завдання граючих – не дати м'ячу торкнутися підлоги на своїй половині, а передавати його так, щоб він упав на половині суперника. При подачі й передачі м'яч не повинен летіти за межі площадки, у цьому випадку не зараховується очко й подача переходить до іншої команди.

Очко зараховується, якщо м'яч, перелетівши сітку, торкнувся землі на половині супротивника. Гра йде до 5 або 10 очок, тривалість – 15-20 хвилин (2-3 партії).

Флорбол – це один з наймолодших видів спорту (англ. floorball, від англ. floor – підлога та англ. ball – м'яч) є варіацією хокею. Грається в закритих приміщеннях на твердій рівній підлозі пластиковим м'ячем, удари по якому наносяться спеціальною ключкою. Однією з команд необхідно забити м'яч у ворота суперників, перешкоджаючи останнім опанувати ворота своєї команди. Не вимагає ця спортивна гра і якогось спеціального обладнання: використовуються легкі травмобезпечні ключки із пластику; м'яч також виготовлений із пластику. Допускається змінювати кількість польових гравців (від трьох і більше) залежно від розмірів майданчика (Максименко, 2018).

Ще однією цікавою спортивною грою, яка може застосовуватися на заняттях з фізичного виховання дітей дошкільного віку є корфбол. В цю гру грають дві команди по 8 осіб у кожній (4 хлопчики і 4 дівчинки). Чотири гравці перебувають на своїй половині майданчика і захищають свій кошик, чотири – на половині команди-суперника. Хлопчик може грати тільки проти хлопчика, а дівчинка – проти дівчинки. Ведення в корфболі не допускається, а гравець, що опанував м'ячем, може зробити з ним не більше двох кроків (Пасічник & Талапа, 2020).

Особливою відмінністю корфболу є те, що обладнання, яке використовувалося для гри є досить простим і доступним у використанні і складалося із двох стійок із закріпленими на них кошиками та м'яча (корфбольний, футбольний, волейбольний). Для навчання та ігор дітей дошкільного віку використовувався телескопічний або розбірний варіант стійок з можливістю їх трансформації на висоту 2–2,5 м. При цьому будь який варіант стійок легкий і зручний у використанні (фізкультурний

зал, ігрова кімната, спортивний майданчик, ігровий майданчик).

Рінго – це спортивна гра з одним або двома кільцями (гумове кільце круглої форми вагою 160-165 грамів, діаметром 17 сантиметрів), в якій два гравці або дві команди змагаються на спеціальному майданчику, розділеному сіткою. Мета гри – перекинути одне або два кільця над сіткою, щоб воно або вони торкнулися майданчика суперника, і запобігти такій же спробі суперника. Кільце ловиться однією рукою і перекидається через сітку тією ж. Діти дошкільного віку грають в рінго за спрощеними (зменшені розміри майданчика, зменшена вага кільця, ловіння кільця двома руками, тощо). В процесі взаємодії із кільцем розвивається дрібна моторика рук, що є необхідною саме в дошкільному віці. Важливо, що у рінго рівномірно задіяні обидві руки, що практично немає в інших іграх. Володіння обома руками веде до функціонального розвитку обох півкуль головного мозку, збільшуючи ефективність менше розвинутої сторони (Starosta.& Wangryn, 2012).

Тег-регбі є одним з різновидів безконтактного регбі. Для дітей використовується додатковий інвентар – дві стрічки на липучках. В тег-регбі зазвичай грають діти старшого дошкільного віку, щоб виключити ризик травмуватися при невмілих захопленнях. Склад команди з однаковою кількістю учасників, але не більше 7 і не менше 5 гравців, допускається змішаний (хлопчики і дівчатка). Матч проходить в 2 тайми, по 10 хвилин кожний. Влітку можна грати на піску і трав'яних покриттях, як натуральних, так і штучних, взимку – на снігу і в спортивних залах (Козлов, 2020).

Петанк – спортивна гра, який поєднує у собі елементи боулінгу, більярду та керлінгу. Гра проводиться металевими або м'якими кулями. Мета: кинути кулю свого кольору якнайближче до головної, яка професійною мовою називається «кошонет» і не дати суперникам зробити те саме. Для дітей дошкільного віку у одному наборі є три

м'які кулі одного кольору і три іншого, і головна біла кулька. Кулі (м'які) – виготовлені з міцної тканини, наповнені пластиковими гранулами (діаметр кулі 8 см, вага 115 г). Кошонет (м'який) – виготовлений з тканини переважно білого кольору, міцно зшитий (діаметр 3,5 см, вага 15 г). У команді є по два чи три учасники і звичайно, у гравців є суперники, які можуть у будь-яку мить непередбачено змінити хід гри завдяки своїй влучності та стратегічному мисленню. Відмінною особливістю гри є те, що вона дає можливість кожній дитині з відхиленнями у стані здоров'я, незалежно від рівня фізичної підготовленості, опанувати навички гри (Dimitrova, 2019).

Бейсбол (англ. baseball) – спортивна гра з м'ячем, який б'ють битою. Метою гри є – ударом бити відправити м'яч якнайдалі, і в той же час пробігти командою майданчик по черзі: до протилежного боку і назад, намагаючись не дати суперникам осалити себе спійманим м'ячем. За кожну таку вдалу пробіжку команді нараховуються очки. У підсумку виграє та команда, яка набрала більшу кількість очок за встановлений час (Залозний, 2016).

Заняття бейсболом маловитратні, адже для проведення гри не потрібно особливого обладнання, ні спеціальної форми. Достатньо мати прямокутний майданчик з природним покриттям (земля, пісок, трава), м'ячки та бити. Весь інвентар можна виготовити власноруч, зокрема ганчір'яні м'ячі, зшиті з яскравих матеріалів. Якщо дітям ще важко потрапити по м'ячу битою, то можна використовувати спрощений варіант гри, при якому дитина буде виконувати передачу м'яча в поле рукою.

Рінгбол – це один з різновидів міні-баскетболу, адаптований до можливостей дітей дошкільного віку варіант гри з м'ячем. Гра проводиться на круглому майданчику. У центрі двох окружностей радіусом 4 м й 1,5 м вертикально встановлюється металева щогла висотою 4-5 м. До її верхньої частини, на одній з висот (3,5; 2,6; 2,15 м) кріпляться два

стандартних баскетбольних кільця. Площа великого круга є ігровим полем, площа малого – зоною штрафного кидка. Середня лінія розділяє ігрове поле на дві зони – тилову й передову. У грі беруть участь дві команди з трьох осіб. У рінгболі ведення м'яча не передбачено правилами, тому крім баскетбольного м'яча може бути використаний волейбольний, футбольний або гумовий м'яч (Несмеянов et al., 2021).

Елементом тенісу навчають дітей дошкільного віку починаючи з 5-6 років. На початковому етапі навчають тримання ракетки, вивчення вихідних положень, перемішень, оволодіння ударами та подачею. Для оволодіння хватом і звикання до м'яча та ракетки використовують підготовчі вправи, наприклад: підкидання та лов м'яча спочатку рукою, потім різними сторонами ракетки, перекидання м'ячів у парах тощо. Навчання ударам по м'ячу починається з імітаційних вправ, в іграх без сітки та з сіткою. Після вивчення прийому м'яча розпочинають навчання подачі. Дуже важливо навчити дитину слідкувати за рухом партнера, намагаючись визначити напрямок, траєкторію польоту м'яча, місце удару м'яча об землю. У міру оволодіння елементами гри завдання поступово ускладнюються (Jones N, 2003). Виробники тенісного інвентарю випускають спеціально розроблені дитячі сітки, тенісні ракетки та м'ячі.

Однією із захоплюючих спортивних ігор для дітей дошкільного віку є дартс. Існують такі варіанти безпечного дартсу, наприклад на липучках, мішень такої моделі гри виготовляється з фетру або іншого матеріалу, який має м'яку структуру, замість дротиків в комплекті йдуть кульки або ж спеціальні палички з липучками, які легко чіпляються до поверхні дошки, поле з зонами може бути різним, навіть з нестандартним малюнком. У комплект магнітного дартсу входить кругла металева дошка, спеціальні дротики, оснащені невеликими магнітами на кінцях. В

електронному дартсі використовуються дротики з пластиковими наконечниками, дошка містить електронний модуль, який вміє рахувати бали, відображає рахунок і кидки гравців. Основне призначення гри в дартс – розвиток окоміру і влучності дитини, тренування витримки, уваги, швидкості реакції і координації рухів (Пасічник & Мельник, 2018).

Фрісбі – це спортивна гра з літаючим пластиковим диском. Диск із загнутими краями, діаметром 20–25 сантиметрів, призначений для метання під різними кутами. Гра у фрісбі безпечна і не має вікових обмежень, що дозволяє застосовувати її в практиці роботи ЗДО. Тарілка, що знаходиться в безпосередньому контакті з пальцями рук, розвиває кисть, сприяє розвитку дрібної моторики рук, яка, у свою чергу, перебуває у тісному взаємозв'язку з рівнем розвитку розумових здібностей. Вправи у метанні фрісбі розвивають окомір, влучність, координацію рухів, зміцнюють м'язи рук та тулуба. Існує багато різновидів ігор із диском, у дошкільному віці дитина може опанувати елементарні вміння та навички, найпростіший варіант – звичайне кидання диска двома або більше гравцями з рук в руки так, щоб тарілка не торкалася землі. Надалі навички в метаннях фрісбі на дальність і в ціль вдосконалюють при виконанні цікавих для дітей завдань ігрового характеру в трійках, четвірках тощо (Пасічник & Мельник, 2018).

Гра серсо у ЗДО рекомендовано використовувати починаючи зі старшого дошкільного віку. Обладнання для гри нескладне: шпакки довжиною до 50 см діаметром 1-3 см з перекладиною на рівні рукоятки, кільця різного діаметру – мале, середнє, велике. Кільця для гри можна виготовити різного кольору і діаметру (7, 10, 15, 20 і 25 см), підібрати обіддя різної товщини (від 0,5 до 2 см) і зробити їх у такій кількості, щоб включити в гру більше дітей і провести її цікавіше, захоплююче, динамічніше. Правила основної гри: дитина кидає кільце однією рукою або шпаккою партнеру, той

ловить його рукою, на руку або на шпакку, по черзі змінюються ролями. Переможець визначається за кількістю спійманих кілець (число встановлюється заздалегідь) (Коновалова & Гафурова, 2016).

Міні-гольф – своєрідна спортивна азартна гра. Завдання гравця в міні-гольф – послати з майданчика «ті» (стартової зони) м'яч у лунку ударом, або серією ударів ключкою відповідно до правил, тобто забити м'ячик в лунку якомога точніше суперника (виконання меншої кількості ударів). Для гри в міні-гольф підійдуть будь-які поверхні: асфальт, земля, трава, штучні доріжки у приміщеннях. «Патер» – ключка для гри в міні-гольф; «пар» – кількість ударів, які гравець повинен зробити на одній лунці або на всьому полі; «патт» – удар, що котиться, виконаний ключкою (Марчукова et al., 2014).

Доджбол – це сучасна версія дитячої гри «вибивали», завданням якої є поцілити м'ячем у «ведучого». Двоє гравців, що стоять один навпроти одного на відстані 10 м, цілять м'ячем – «вибивали», а один, той, хто ухиляється від м'яча і стоїть посередині – «ведучий». Якщо вибивали влучають м'ячем у ведучого, той хто влучив стає на його місце і гра продовжується. Якщо ведучий впіймав м'яч до тих пір поки він вдарився об поверхню, він отримує так звану запасну гру. Якщо після ловіння м'яча по гравцеві поцілили, то цей запас згоряє і той самий ведучий продовжує гру до наступного влучання по ньому.

Якщо гравців багато, то вони розділяються на дві команди (ведучих та вибивал) і гра триває до вибивання останнього ведучого. Якщо ведучий впіймав м'яч, то він має право ввести у гру одного гравця з своєї команди, який вибув. Учасники міняються і гра триває доти, поки вистачить сил. Майданчик обмежений паралельними мотузками, відстань між якими 10 м. За мотузками розташовані одна від одної команди. Посередині між

мотузками розташовані м'ячі яскравих кольорів (подібні на м'яч з поролону).

Доджбол може проводитися на масових заходах, коли необхідно залучити грою значну кількість гравців одночасно.

Висновки. В ході пошуку інноваційних педагогічних технологій для організації фізкультурних занять з дітьми дошкільного віку було виявлено привабливість і значимість ігрової діяльності для дітей. Аналіз науково-методичної літератури засвідчив, що впровадження спортивних ігор є одним із пріоритетних напрямків удосконалення змісту і форм організації фізичного виховання в закладах дошкільної освіти.

Використання спортивних ігор у фізичному вихованні дітей дошкільного віку дозволяє задовільнити їх інтереси і потреби в руховій активності, навчити володіти своїм тілом, стабілізувати почуття і емоції, розвинути не тільки фізичні, але і психічні, інтелектуальні та морально-вольові якості. Для підвищення

цікавості дітей до занять з фізичної культури доцільно впроваджувати інноваційні засоби фізичного виховання. Нами було запропоновано нетрадиційні спортивні ігри, які не вимагають складного інвентаря чи обладнання, відносно прості для засвоєння, водночас є досить цікавими і доступними для дітей дошкільного віку. Втім, системний підхід до застосування різних спортивних ігор у практиці фізичного виховання дошкільників не достатньо розкрито.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку передбачають упровадження альтернативних спортивних ігор у процес фізичного виховання дітей дошкільного віку.

Конфлікт інтересів. Автори відзначають, що не існує ніякого конфлікту інтересів.

Джерела фінансування. Ця стаття не отримала фінансової підтримки від державної, громадської або комерційної організації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Богініч, О.Л. & Бабачук, Ю. М. (2014). *Рухливі ігри та ігрові вправи з елементами спортивних ігор для дітей старшого дошкільного віку*. Тернопіль : Мандрівець.
- Залозний, О.В. (2016). Бейсбол в сучасному житті студентської молоді. *Інноваційні технології в системі підвищення кваліфікації фахівців фізичного виховання і спорту*, 82–83.
- Козіна, Ж.Л., Поярков, Ю.М., Церковна, О.В. & Воробйова, В.О. (2010). *Спортивні ігри*. Харків.
- Козлов, Д.В. (2020). Нравственный аспект занятий тэг-регби с дошкольника. *Проблемы и перспективы развития физической культуры и спорта*. Кемерово. 24.
- Коновалова, В.Е. & Гафурова, Р.Б. (2016). Серсо в детском саду. *Физическая культура, спорт и здоровье*, Йошкар–Ола: МарГУ, 27, 24–26.
- Максименко, Л.М. (2018). Педагогические аспекты повышения двигательной активности детей 5-6 лет средствами флорбола. *Оздоровительная физическая культура молодежи: актуальные проблемы и перспективы*, Минск БГМУ, 1, 176–180.
- Марчукова, Т.Д., Полянская, А.В. & Семиколенова, С.В. (2014). Сборник рекомендаций по организации игры в мини-гольф.
- Несмеянов, А., Овчинников, В. & Хучинский, Т. (2021). Баскетбол и питербаскет в физическом воспитании ребенка. Монография. СПб.
- Пангелова, Н. Є. (2013). Формування гармонійно розвиненої особистості дітей дошкільного віку в процесі фізичного виховання : монографія. Переяслав-Хмельницький : ФОП Лукашевич.
- Пасічник В. & Мельник В. (2018). Рекреаційні ігри. Львів. ЛДУФК.
- Пасічник В. (2020). Сутність ігрової діяльності у формуванні особистості дітей дошкільного віку. *Спортивні ігри*, 3 (17), 43–57. doi: 10.15391/si.2020-3.05

- Пасічник, В. М. & Пасічник В. Р. (2016). Можливості використання елементів спортивних ігор з м'ячем для розвитку фізичних якостей дітей старшого дошкільного віку. *Теоретико-методичні засади спортивних та рекреаційних ігор* : зб. наук. ст. Львів. 101–105.
- Пасічник, В. М. & Талапа, І.І. (2020). Вплив фізкультурно-оздоровчих занять з елементами корфболу на фізичну підготовленість дітей старшого дошкільного віку. *Спортивні ігри*, 4 (18), 60–71. doi: 10.15391/si.2020-4.06
- Пасічник, В.М. & Гарбар, Д.О. (2021). Динаміка показників фізичної підготовленості дітей 5-6 років під впливом фізкультурно-оздоровчих занять з елементами міні-баскетболу. *Науковий часопис національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія № 15 Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), 11 К (142), 95–99.
- Пасічник, В.М., Еделев, О.С. & Городинська, І.В. (2021). Індивідуальні особливості дітей дошкільного віку як чинник диференціації ігрової діяльності у фізичному вихованні. *Вісник Запорізького національного університету*. Серія «Фізичне виховання і спорт», 2, 45–56. DOI <https://doi.org/10.26661/2663-5925-2021-2-07>
- Пасічник, В.М., Пітин, М.П. & Згоба, В.Л. (2016). Сучасні ігрові технології з елементами видів спорту у фізичному вихованні дітей дошкільного віку. *Науковий часопис національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія № 15 Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), 10(80), 88–93.
- Чернышева, Л.Г. & Дудакова, Н.А. (2018). Непосредственная образовательная деятельность по водному поло со старшими дошкольниками. *Научно-педагогическое обозрение (Pedagogical Review)*, 3 (21), 24-31.
- Al. Dimitrova, Z. (2019). The game «Petanque»; As an instrument for integration of children with special educational needs. *Knowledge International Journal*, 35(2), 653 - 658.
- Jones N. (2003). A general overview of contracting sport; a tennis perspective ITF. *Coaching and Sport Science Review*, 31, 4-6.
- Pasichnyk, V., Pityn, M., Melnyk, V., Karatnyk, I., Hakman, A., Galan, Y. (2018). Prerequisites for the physical development of preschool children for the realization of the tasks of physical education. *Physical Activity Review*, 6, 117–126. DOI: <http://dx.doi.org/10.16926/par.2018.06.16>
- Starosta, W., & Wangryn, M. (2012). ABC polskiej gry w ringo (Metodyka nauczania techniki i taktyki). Międzynarodowe Stowarzyszenie Motoryki Sportowej. *Polskie Towarzystwo Ringo*. Warszawa, 36, 146.
- Wilczkowski, E. (2012). *Wychowanie fizyczne dzieci w wieku przedszkolnym*. Piotrków Trybunalski.

Стаття надійшла до редакції: 12.10.2022

Опубліковано: 01.11.2022

Abstract. *Pasichnyk V.M., Pasichnyk V.R. Prospects for improving physical education of preschool children by means of sports games. An important direction of physical education of preschool children is the use of various forms and means for their harmonious development, among which an important place is given to play activities. One of the main means of a child's comprehensive development, the formation of a positive attitude to the surrounding world, an optimal emotional state is the use of sports games as one of the useful and exciting types of motor activity. Purpose: to theoretically substantiate the prospects of improving the physical education of preschool children by means of sports games. Methods: theoretical analysis and generalization of data from scientific and methodical literature, synthesis, comparison, analogy, induction and deduction. The results. It has been established that sports games in the physical education of preschoolers are selected taking into account the age, state of health, individual inclination and*

interests of the child. They use only some elements of the technique of sports games that are accessible and useful for preschool children. On the basis of these elements learned by children, games can be organized, which are conducted according to simplified rules. It has been found that a mandatory component in educational programs for children with special needs at preschool age is the mastering of the basic elements of sports games, such as basketball, football, hockey, badminton, bowling, table tennis, and hoops. In order to solve the problem of popularizing sports games and finding sports that can be used in the physical education of preschool children, it is necessary to introduce alternative game sports into the physical education programs of primary schools, such as water polo, handball, volleyball (toddler ball), floorball, korfbal, ringo, tag rugby, pétanque, baseball, ringball, tennis, darts, frisbee, serso, mini golf, dodgeball. Conclusions. Based on a thorough analysis of scientific and methodical literature, it was found that the use of sports games in the physical education of preschool children allows you to satisfy their interests and needs in motor activity, teach them to control their body, stabilize feelings and emotions, develop not only physical, but also mental, intellectual and moral-willed qualities. To increase children's interest in physical education classes, it is advisable to introduce innovative means of physical education. We have offered non-traditional sports games that do not require complex inventory or equipment, are relatively easy to master, and at the same time are quite interesting and accessible for preschool children.

Key words: sports games; physical education; preschool age.

References:

- Bohinich, O.L. & Babachuk, YU.M. (2014). *Rukhlyvi ihry ta ihrovi vpravy z elementamy sportyvnykh ihor dlya ditey starshoho doshkil'noho viku* [Movement games and game exercises with elements of sports games for children of older preschool age]. Ternopil : Mandrivets. [in Ukrainian].
- Zaloznyy, O.V. (2016). Beysbol v suchasnomu zhytti student-s'koyi molodi [Baseball in the modern life of student youth]. *Innovatsiyni tekhnolohiyi v systemi pidvyshchennya kvalifikatsiyi fakhivtsiv fizychnoho vykhovannya i sportu* [Innovative technologies in the system of professional development of physical education and sports specialists]. 82–83. [in Ukrainian].
- Kozina, ZH.L., Poyarkov, YU.M., Tserkovna, O.V. & Vorobyova, V.O. (2010). *Sportyvni ihry* [Sports games]. Kharkiv. [in Ukrainian].
- Konovalova, V.Ye. & Gafurova, R.B. (2016). *Serso v detskom sadu* [Serso in kindergarten]. *Fizicheskaya kul'tura, sport i zdorov'ye* [Physical culture, sports and health]. Yoshkar-Ola: MarGU. no 27. 24–26. [in Russian].
- Maksimenko, L.M. (2018). Pedagogicheskiye aspekty povysheniya dvigatel'noy aktivnosti detey 5-6 let sredstvami florbola [Pedagogical aspects of increasing the motor activity of children 5-6 years old by means of floorball]. *Ozdorovitel'naya fizicheskaya kul'tura molodezhi: aktual'nyye problemy i perspektivy* [Improving physical culture of youth: current problems and prospects]. Minsk BGMU, 1, 176–180. [in Russian].
- Marchukova, T.D., Polyanskaya, A.V. & Semikolenova, S.V. (2014). *Sbornik rekomendatsiy po organizatsii igry v mini-gol'f* [Collection of recommendations for the organization of the game in mini-golf]. [in Russian].
- Nesmeyanov, A., Ovchynnykov, V. & Khuchynskyy, T. (2021). *Basketbol y pyterbasket v fizycheskom vospytanyy rebenka* [Basketball and peterbasketball in the physical education of a child]. Monohrafiya. SPb. [in Russian].
- Panhelova, N. YE. (2013). *Formuvannya harmoniyno rozvynenoyi osobystosti ditey doshkil'noho viku v protsesi fizychnoho vykhovannya* [The formation of a harmoniously developed personality of preschool children in the process of physical education] : monohrafiya. Pereyaslav-Khmel'nyts'kyy : FOP Lukashevych. [in Ukrainian].
- Pasichnyk V. & Mel'nyk V. (2018). *Rekreatsiyni ihry* [Recreational games]. Lviv. LDUFK. [in Ukrainian].

- Pasichnyk, V. M. & Pasichnyk V. R. (2016). Mozhlyvosti vykorystannya elementiv sportyvnykh ihor z m'yachem dlya rozvytku fizychnykh yakostey ditey starshoho doshkil'noho viku [Possibilities of using elements of sports games with a ball for the development of physical qualities of older preschool children]. *Teoretyko-metodychni zasady sportyvnykh ta rekreatsinykh ihor* [Theoretical and methodological principles of sports and recreational games]: zb. nauk. st. Lviv. 101–105. [in Ukrainian].
- Pasichnyk, V. M. & Talapa, I.I. (2020). Vplyv fizkul'turno-ozdorovchykh zanyat' z elementamy korfbolu na fizychnu pidhotovlenist' ditey starshoho doshkil'noho viku [The influence of physical education classes with elements of korfball on the physical fitness of older preschool children]. *Sportyvni ihry* [Sports games], no 4(18). 60–71. doi: 10.15391/si.2020-4.06 [in Ukrainian].
- Pasichnyk, V.M. & Harbar, D.O. (2021). Dynamika pokaznykiv fizychnoyi pidhotovlenosti ditey 5-6 rokiv pid vplyvom fizkul'turno-ozdorovchykh zanyat' z elementamy mini-basketbolu [Dynamics of indicators of physical fitness of children 5-6 years old under the influence of physical education classes with elements of mini-basketball]. *Naukovyy chasopys natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seriya 15 Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoyi kul'tury (fizychna kul'tura i sport)* [Scientific journal of the National Pedagogical University named after M.P. Drahomanov. Series No. 15 Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports).]. no 11 K (142), 95–99. [in Ukrainian].
- Pasichnyk, V.M., Edelyev, O.S. & Horodyn'ska, I.V. (2021). Indyvidual'ni osoblyvosti ditey doshkil'noho viku yak chynnyk dyferentsiatsiyi ihrovoyi diyal'nosti u fizychnomu vykhovanni [Individual characteristics of preschool children as a factor in differentiating play activities in physical education]. *Visnyk Zaporiz'koho natsional'noho universytetu. Seriya «Fizyчне vykhovannya i sport»* [Bulletin of Zaporizhzhya National University. "Physical education and sports" series], 2, 45–56. [in Ukrainian].
- Pasichnyk, V.M., Pityn, M.P. & Z'hoba, V.L. (2016). Suchasni ihrovi tekhnolohiyi z elementamy vydiv sportu u fizychnomu vykhovanni ditey doshkil'noho viku [Modern game technologies with elements of sports in the physical education of preschool children]. *Naukovyy chasopys natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seriya № 15 Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoyi kul'tury (fizychna kul'tura i sport)* [Scientific journal of the National Pedagogical University named after M.P. Drahomanov. Series No. 15 Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports)], no. 10(80), 88–93. [in Ukrainian].
- Chernysheva, L.H. & Dudakova, N.A. (2018). Neposredstvennaya obrazovatel'naya deyatelnost' po vodnomu polo so starshymy doshkol'nykamy [Immediate educational activity on the water strip with older preschoolers]. *Nauchno-pedahohicheskoe obozrenye (Pedagogical Review) [Pedagogical Review]*, no 3(21), 24-31. [in Russian].
- Al. Dimitrova, Z. (2019). The game «Petanque»; As an instrument for integration of children with special educational needs. *Knowledge International Journal*, 35(2), 653 - 658.
- Jones N. (2003). A general overview of contracting sport; a tennis perspective *ITF. Coaching and Sport Science Review*, 31, 4-6.
- PasichnykV, PitynM, MelnykV, Karatnyk I, HakmanA, Galan Y. (2018). Prerequisites for the physical development of preschool children for the realization of the tasks of physical education. *Physical Activity Review*, 6, 117–126.
- Starosta, W., & Wangryn, M. (2012). ABC polskiej gry w ringo (Metodyka nauczania techniki i taktyki). *Międzynarodowe Stowarzyszenie Motoryki Sportowej. Polskie Towarzystwo Ringo. Warszawa*, no 36, 146.
- Wilczkowski, E. (2012). Wychowanił firyczne dzieci w wieku przedszkolnym. *Piotrkow Trybunalski*.

Відомості про авторів / Information about the Authors

Пасічник Вікторія: *к.фіз.вих., доц. каф. спортивних та рекреаційних ігор, докторантка, 79007, Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, вул. Костюшко, 11, м. Львів, Україна*

Viktoriya Pasichnyk: PhD (physical education and sport), associate professor, doctoral student of the Department of Sports and Recreational Games Ivan Boberskiy Lviv State University of Physical Culture, Kostjushko str, 11, Lviv, Ukraine, 79007

<http://orcid.org/0000-0002-6381-1471>

E-mail: vikapaska@gmail.com

Пасічник Валерія: *викладач каф. спортивних та рекреаційних ігор, 79007, Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, вул. Костюшко, 11, м. Львів, Україна*

Valeriia Pasichnyk: teacher of the Department of Sports and Recreational Games Ivan Boberskiy Lviv State University of Physical Culture, Kostjushko str, 11, Lviv, Ukraine, 79007

<https://orcid.org/0000-0003-0794-7718>

E-mail: lerkapaska18@gmail.com